

gepaard ging een gering opnemingsgetal van geesteszieken in aanwezige ziekeninrichtingen. (*Arztl. Prax.*, 18 dec. 1971 bl. 4686.)

Sensitivity training. Twintig jaar geleden werd „sensitivity training” voor het eerst bij wijze van proef toegepast door een T-groep („training group”). Daarna breidden zich de proefnemingen uit en „sensitivity training” ging langzamerhand fungeren als een panacee voor allerlei psychische problemen. In het *Journal of the American medical Association* (27 sept. 1971 bl. 1853) verklaart de Council of Mental Health nadrukkelijk tegenover de artsen, de patiënten en het publiek in het algemeen, dat „sensitivity training” niet een vorm van geneeskundige behandeling is. Het is géén vorm van individuele, noch van groepspsychotherapie. Zelfs wordt geadviseerd, mensen met stoornissen in de emotionaliteit niet aan „sensitivity training” te laten deelnemen. Er zijn reeds talrijke variaties van ontstaan, maar alle hebben gemeen een betrekkelijk korte en intensieve groepsprocedure waarbij wordt aangestuurd op openstelling van de eigen persoon (self-disclosure) en expressie van hevige emoties, alsmede interpersoonlijke confrontatie. Sommige groepen worden hierin geleid door bevoegde vaklieden, terwijl de deelnemers tevoren geselecteerd worden. Maar er zijn ook groepen met niet getrainde leiders zonder verantwoordelijkheid, die bizarre groepsgedragingen toestaan zonder op individuele reacties te letten en zonder follow-up. In zijn extreme vorm heerst de opvatting dat „anything goes”, waarbij niemand de verantwoordelijkheid voor eventuele gevolgen op zich neemt. Er zijn dan ook reeds vele kwade gevolgen bekend geworden, vooral bij personen die in „sensitivity training” een soort heilsprocedure zagen. Deze gevolgen lagen zowel op psychisch als op fysiek gebied: depressies, psychosen, ernstige persoonlijkheidsontredde, angstreacties, homoseksuele paniek, zowel als lichamelijk letsel. De meningen onder psychiaters zijn nog verdeeld. Sommige achten de risico's te groot, andere vinden deze klein; sommige psychiaters beschouwen „sensitivity training” als een eerste goede stap of zelfs als een alternatief voor psychotherapie. Voor geïnteresseerden heeft de American Psychiatric Association een monografie uitgegeven, getiteld *Encounter Groups and Psychiatry*, aan te vragen bij het National Office of the APA, 1700 18th St, NW, Washington, DC 20009.

M. M. HILFMAN

Binnenland

Astmakliniek in Davos in nood. Dr. P. ZUIDEMA, geneesheer-directeur van de Nederlandse astmakliniek — het vroegere sanatorium voor tuberculose-lijders — in het Zwitserse Davos, zou graag zien dat de Nederlandse overheid de kosten van de kliniek volledig zou dragen.

In 1969 en in 1970 heeft de kliniek vrij omvangrijke verliezen geleden, mede omdat de overheid de kosten van het internaat, de school en de werkplaats waar de patiënten maatschappelijk en pedagogisch worden begeleid, slechts gedeeltelijk subsidieert. Het nadelig saldo kan maar voor een deel worden gecompenseerd uit incidentele giften en bijdragen van het Nederlands Astma Fonds. Daarnaast moeten de reserves worden aangesproken, terwijl in 1970 de kosten voor onderhoud van het gebouw zijn overgeslagen. Over 1969 bedroeg het exploitatieverlies f 311.909,— en over 1970 f 442.917,—.

Het verblijf en de medische verzorging van de in Davos verblijvende astmapatiënten worden betaald door zieken-

fonds of ziektekostenverzekering. Financieel gezien wringt de schoen het meest op het punt van de maatschappelijke en pedagogische begeleiding, die slechts gedeeltelijk door de overheid worden gesubsidieerd. (*Parool*, 21 december 1971.)

Weinig gevaar voor kwikvergiftiging door het eten van vis. Er bestaat weinig gevaar voor kwikvergiftiging door het eten van vis; aldus een — voorlopige — conclusie van Dr. J. DE GOEIJ, die verbonden is aan het Inter-universitair Reactor Instituut (IRI) te Delft. Bij consumptie van een kilo van allerlei soorten zee- en zoetwatervis per week stijgt het gemiddelde kwikgehalte in menselijk haar met ongeveer één PPM (microgram kwik per gram haar).

Die stijging is niet onrustbarend te noemen, wanneer ze wordt vergeleken met de Zweedse norm (de strengste), waar maximaal een toeneming van zes PPM is toegestaan als gevolg van het eten van vis.

De uitscheiding van kwik in het haar is een maat voor de hoeveelheid kwik die in het menselijk lichaam door consumptie van voedingsmiddelen is opgenomen. (*Volkscrant*, 21 december 1971.)

Wie helpt wie? Een vraagbaak op het terrein van de gezondheidszorg. Onder deze titel is dezer dagen een informatieboekje verschenen, dat als vraagbaak voor huisartsen, andere groepen van medische specialisten, paramedici, maatschappelijk werkers, wijkverpleegsters enz. is bedoeld. Het boekje bevat adressen en opgave van het werkterrein van alle landelijke organisaties die hier op het gebied van de gezondheidszorg voor lichamelijk of zintuiglijk gehandicapten werkzaam zijn. Daarnaast is een samenvatting gegeven van de maatregelen die van de zijde der overheid voor deze groepen van gehandicapten zijn genomen. Hierbij zijn betrokken de ministeries van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, van Sociale Zaken, van Verkeer en Waterstaat, van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. De oplage van deze eerste druk van het 96 pagina's tellende boekje *Wie helpt wie?* is 30.000 exemplaren. Het uitgangspunt bij deze publikatie is geweest het verstrekken van gegevens, die in een overzichtelijke opstelling zijn gegroepeerd. Voor wie de verstrekte informatie nog onvoldoende mocht zijn, worden — afzonderlijk per provincie — de voornaamste verwijfsadressen vermeld. Ook is een lijst opgenomen van de belangrijkste landelijke verwijfsadressen. Deze voor Nederland nieuwe en unieke uitgave kwam tot stand op initiatief van het Prinses Beatrix Fonds, die de uitwerking toevertrouwd aan een werkgroep. De verspreiding van het boekje in de ruime kring van degenen die op grond van hun werkzaamheden met deze materie te maken hebben, werd mogelijk dank zij de medewerking van de overheid en van particuliere fondsen (zie bl. IV).

Ook particulieren die belangstelling hebben voor het boekje *Wie helpt wie?*, kunnen dit bestellen door f 3,— over te maken op giro 700.000 t.n.v. Prinses Beatrix Fonds, 's-Gravenhage.

Brochure over kindermishandeling; mogelijkheden voor betere aanpak. Kindermishandeling, een mogelijk niet omvangrijk maar wel bijzonder schrijnend probleem in onze samenleving, is onderwerp van een brochure, die is uitgegeven door het ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne.

Met deze uitgave wordt beoogd, een ieder die met mishandeling van kinderen in aanraking kan komen, informatie te geven over dit euvel in zijn algemeenheid alsmede over de proef die thans wordt ondernomen als een mogelijke nieuwe opzet voor een goed georganiseerde aanpak van dit probleem.